

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Висновки. Результати педагогічного експерименту, впровадження системи розвитку професійно-педагогічної етики у майбутніх викладачів спеціальних дисциплін вищих навчальних закладів аграрної та природоохоронної галузей у навчально-виховний процес та у повсякденну діяльність вищих навчальних закладів, дають підстави стверджувати, що поставлені в дисертаційному дослідженні завдання виконано. Напрямами подальших досліджень є формування рекомендацій щодо розвитку професійно-педагогічної етики у майбутніх викладачів.

1. Афанасьев В.В. Математическая статистика в педагогике: учебное пособие / В.В. Афанасьев, М.А. Сивов, под науч. ред. д-ра ист. наук, проф.

М.В. Новикова. – Ярославль, Изд-во ЯГПУ, 2010. – 76 с.

2. Гласс Дж. Статистические методы в педагогике и психологии / Дж. Гласс, Дж. Стэнли. – М., Прогресс, 1976. – 495 с.

3. Граничина О.А. Математико-статистические методы психолого-педагогических исследований / О.А. Граничина. – СПб.: Издательство ВВМ, 2012. – 115 с.

4. Образцов П.И. Методы и методология психолого-педагогического исследования / П.И. Образцов. – СПб.: Питер, 2004. – 268 с.

5. Шелехова Л.В. Математические методы в педагогике и психологии: в схемах и таблицах / учебное пособие / Л.В. Шелехова. – Майкоп: Изд-во АГУ, 2010. – 192 с.

Стаття надійшла до редакції 24.03.2015

УДК 373.6:37.018.554

Аліна Марлова, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

У статті розглядаються характерні риси процесу навчання читання іноземних фахових текстів стосовно відбору навчального матеріалу; типу навчання; видів навчальної діяльності до читання, під час читання та після нього.

Ключові слова: англійська мова професійного спрямування, іноземний фаховий текст, інформація.
Табл. 1. Літ. 10.

Аліна Марлова, кандидат педагогических наук, доцент кафедры иностранных языков
Винницкого национального медицинского университета имени Н.И. Пирогова

ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ ЧТЕНИЮ ИНОЯЗЫЧНЫХ ТЕКСТОВ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ

В статье рассматриваются характерные черты процесса обучения чтению иноязычных специальных текстов относительно отбора учебного материала; типа обучения; видов учебной деятельности до чтения, во время чтения и после него.

Ключевые слова: английский язык профессиональной направленности, иноязычный специальный текст, информация.

Alina Marlova, Ph.D. (Pedagogy), Docent of Foreign Languages Department
Vinnytsia National Medical University by M. Pyrogov

PECULIARITIES OF TEACHING READING THE FOREIGN LANGUAGE TEXTS FOR SPECIFIC PURPOSES

In the article the characteristic features of the process of teaching reading the foreign language professional texts regarding the selection of the teaching material; the type of teaching; kinds of teaching activity before reading, during reading and after it are studied.

Keywords: English for specific purposes, foreign language professional text, information.

Постановка проблеми. Стрімке збільшення обсягів науково-технічної інформації та посилення взаємозалежності країн світу зумовили зростання ролі іноземної мови в професійній підготовці майбутніх фахівців.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Програма з англійської мови для професійного спілкування визначає загальну мету курсу англійської мови у вищих навчальних закладах як “формування у студентів професійних мовних компетенцій” [2, VIII], при цьому значна увага приділяється вмінню працювати над іншомовними фаховими текстами у відповідній галузі знань: знаходити нову текстову інформацію, що міститься в галузевих матеріалах англійською мовою; аналізувати англійськомовні джерела інформації для отримання даних, що є необхідними для виконання професійних завдань і прийняття відповідних рішень [2, 3].

Отже, одним із стратегічних завдань курсу іноземної мови у вищих навчальних закладах є навчання студентів ефективного читання оригінальних фахових текстів. Успішне вирішення цього стратегічного завдання зумовлене застосуванням відповідних тактичних методичних кроків.

Аналіз наукових досліджень. Дослідження феномену роботи з іншомовними фаховими текстами було розпочато у працях О. Пумпянського, який ще на початку 60-х років минулого століття пропонував створити окрему дисципліну – переклад науково-технічної літератури [3].

В подальшому, дослідження питань роботи з фаховими текстами іноземною мовою набуло широкого розвитку. Так, С. Фоломкіна досліджувала проблему навчання студентів немовних закладів освіти читання професійно спрямованих матеріалів [5], О. Троянська – методику навчання наукових співробітників читання фахових текстів [4]. На основі лінгвістичних досліджень А. Вейзе розробив методику навчання читання, реферування й анотування [1].

Різні аспекти роботи з літературою іноземною мовою були розглянуті в працях І. Бермана, В. Бухбіндера, Ю. Гапона, Г. Китайгородської, М. Ляховицького, Г. Рогової, В. Судовцева та ін.

В англійській методиці проблеми читання, перекладу, реферування та анотування академічних і фахових текстів іноземною мовою досліджувалися в працях Р. Арендса, Р. Гоуера, Т. Дадлі-Еванса, Р. Джордана, Д. Еберсолда, Ч. Наттала, М. Уеста, С. Худа та ін.

Водночас, окремого висвітлення потребує питання конкретизації особливостей навчання читання іншомовних текстів професійного спрямування.

Метою статті є розгляд характерних рис процесу навчання читання іншомовних фахових текстів у зрізі відбору навчального матеріалу, типу навчання; видів навчальної діяльності до читання, під час читання та після нього.

Виклад основного матеріалу. Виокремлення англійської мови професійного спрямування із загального вмісту англійської мови як іноземної зробило вагомий внесок у розвиток методики навчання читання фахових текстів. По-перше, відбувся перенос наголосу від тексту як лінгвістичного об'єкта (text as a linguistic object) до тексту як засобу передачі інформації (text as a vehicle of information). Відповідно, методисти вивели ключові принципи читання фахових текстів: швидке здобуття точної інформації є більш важливим, аніж мовні деталі; подальше застосування інформації з тексту має першорядне значення. По-друге, дослідники англійської мови професійного спрямування визнали, що якісне читання в однаковій мірі потребує як знання іноземної мови, так і навичок роботи з текстом. Було встановлено, що студенти повинні досягти певного критичного рівня в іншомовній підготовці до того, як вони зможуть переносити навички читання із рідної мови в іноземну. Отже, читання у курсі іноземної мови професійного спілкування потребує балансу між стратегіями читання та знанням іноземної мови.

Аналіз методичної літератури [6; 7; 8; 9; 10] дозволив нам конкретизувати відмінності підходу до іншомовного тексту як лінгвістичного об'єкта і як засобу передачі інформації в таблиці 1.

Головними критеріями відбору іншомовних фахових текстів для навчання читання видаються відповідність змісту, пригодність до розробки, читабельність, автентичність і різноманітність [7; 8]. Відповідність змісту означає, що текст повинен бути цікавим для студента і одночасно представляти зразок тієї літератури, з якою вони працюватимуть у своїй майбутній професійній діяльності. Пригодність до розробки припускає застосування тексту для розвитку читачької компетенції студентів – інтеграції навичок читання, моделювання реальних цілей, використання довгих текстів. Термін “читабельність” часто вживається щодо поєднання структурних і лексичних елементів. Тому при відборі текстів необхідно оцінити дійсний рівень іншомовної підготовки студентів. Автентичність розглядається з щонайменше чотирьох точок зору – автентичність мовної подачі, завдання, події та досвіду читача [9, 113]. Автентичний текст – це текст написаний фахівцями для фахівців. Він не створений з метою навчання мови. Завдяки цьому автентичні матеріали можуть слугувати містком між навчальною кімнатою і реальним світом. Різноманітність текстів робить читання більш цікавим для студентів, особливо коли вони

**ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ
ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ**

Таблиця 1.

	Текст як лінгвістичний об'єкт:	Текст як засіб передачі інформації:
Принципи відбору текстів	<ul style="list-style-type: none"> - тексти ілюструють синтаксичні форми; - теми текстів мають загальний інтерес; - тексти спеціально написані або видозмінені; - нова лексика контрольована; - тексти короткі та підібрані за рівнем складності; - тексти відбирають викладачі. 	<ul style="list-style-type: none"> - відбір текстів відбувається виходячи із потреб студентів; - використовуються різноманітні автентичні тексти; - розташування за рівнем складності відбувається через завдання та опори; - тексти мають різну довжину із тенденцією ставати довшими; - тексти відбираються не лише викладачами, але й студентами.
Підготовча діяльність	<ul style="list-style-type: none"> - іноді переклад лексики. 	<ul style="list-style-type: none"> - пробудження інтересу до тексту і встановлення мети читання.
Робота з текстом	<ul style="list-style-type: none"> - зосередження на мовних аспектах; - концентрація на деталях і розумінні всіх речень і слів. 	<ul style="list-style-type: none"> - зосередження на інформації; - здогадка про значення невідомих слів; - зосередження на зв'язках між значенням (функція) та формою.
Тип навчання	<ul style="list-style-type: none"> - монологічне мовлення викладача; - навчання сконцентроване на викладачі: питання викладача, відповіді студентів, оцінювання викладачем. 	<ul style="list-style-type: none"> - студенти працюють індивідуально або групами; - повна зміна звичних ролей: студенти ставлять питання, оцінюють один одного, досягають згоди; - моделювання ситуацій для самонавчання; - навчання сконцентроване на студентах і навчанні.
Діяльність після читання	<ul style="list-style-type: none"> - питання на розуміння прочитаного; - граматичні та лексичні вправи. 	<ul style="list-style-type: none"> - використання інформації: відтворення, перетворення, розширення; - застосування інформації в практичній діяльності.

відчувають “справжність” тексту, їм зрозуміла мета читання і вони відчувають свій прогрес у даній діяльності.

Що стосується навчальної діяльності до читання, під час читання та після нього, то вона має бути спрямована на розвиток мотивації студентів до читання даного конкретного тексту та читання як засобу здобуття професійно значущої інформації в перспективі.

Перед читанням тексту студентами викладачі повинні зробити їх мету читання зрозумілою, а процес протікання ефективним. Це здійснюється через роз'яснення їм причини читання; ознайомлення з текстом; постановку глобального завдання читання; при необхідності розподілу тексту на частини; за потреби роз'яснення можливих лексичних і граматичних труднощів; ставлення навідних запитань.

У більшості випадків викладачі не практикують відбору текстів студентами. Тому при відсутності реальних підстав для читання корисно надавати студентам уявну причину, щоб вони могли самі зорієнтуватися, які частини тексту тільки переглянути, які прочитати детально, щоб у них не виникло думки, що без

розуміння кожного слова вони не зрозуміють тексту. Звичайно, існує багато цілей, які потребують розуміння всіх деталей тексту. Але інші види читання є ефективними в певних умовах, тому їм слід також приділяти увагу. Студенти потребують великої кількості практики щоб навчитися вибирати вид читання та змінювати його в залежності від мети читання.

Вдала презентація тексту повинна спонукати у студентів пробудження цікавості до нього, допомогти співвіднести його зміст з власним досвідом, цілями, інтересами, але не повинна містити інформації, яку можна знайти в тексті.

Іноді доцільно на початку читання ставити перед студентами глобальне завдання, яке змусить їх побіжно переглянути текст, щоб охопити його зміст. Така стратегія може стати повноцінною заміною презентації тексту.

Надто довгий текст деколи потребує розподілу на частини, особливо для недосвідчених читачів, для яких простіше застосовувати знання та навички на коротших відрізках лінійної інформації.

Питання розгляду мовних труднощів є досить суперечливим у методичній літературі [4; 5; 6;

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

10]. Деякі дослідники вважають, що надмірна увага до невідомих слів і структур може викликати нудьгу ще до початку читання. Ми схилиємося до думки, що на мовних аспектах слід зупинятися лише у крайньому випадку, оскільки для розуміння складних граматичних форм і лексичних одиниць зазвичай буває достатньо контексту.

Навідні питання мають стосуватися лише наріжних каменів тексту; їх функцією є не перевірка студентів, а спрямування їх уваги на важливі посилки матеріалу.

Управління діяльністю студентів під час читання у значній мірі залежить від організації навчального процесу в аудиторії. Зміна організації може змінити вид управління. При індивідуальному способі роботи переважну частину часу студенти працюють самостійно. Оскільки по своїй суті процес читання є особистим, цей спосіб є найбільш підходящим для навчання. Тому методисти часто рекомендують робити інструкції якомога більш індивідуалізованими. Це означає забезпечення потреб студентів з різними інтересами та рівнем досвідченості великою кількістю різноманітного матеріалу, пристосованого для самостійної роботи.

Незважаючи на критику навчання, яке сконцентроване на викладачі, воно має ряд позитивних рис: з'являється можливість ретельно розглянути структурні та вокабулярні деталі тексту; легше виявити проблеми, які можуть виникнути у процесі роботи. Цей вид читання доречно використовувати лише на текстах, показових з точки зору навчальних можливостей, і переважно на початковому етапі. Працюючи у групах, студенти допомагають один одному, і при правильній методичній організації їх інтеракція досягає більшого, аніж праця поодиночці. Робота в групах розвиває колеґальність і вчить студентів взаємодіяти. Окрім того, здорове відчуття змагальності між групами посилює мотивацію та активізує діяльність.

Після опрацювання тексту студенти повинні розглянути його як єдине ціле, оцінити та особисто прореагувати. Кожний вид тексту та кожний окремий текст потребує різного трактування. На цьому етапі можна виконувати такі види роботи: розгляд практичного застосування викладених теорій або принципів; проведення порівнянь між фактами, ідеями; встановлення хронологічної послідовності; прослідковування розвитку думки або ідеї; обговорення явищ, ідей, аргументів. Більшу частину такої діяльності можна виконувати усно,

але на більш просунутому етапі студенти мають перейти до письмових видів роботи – написання рефератів, анотацій. І на логічне завершення, викладачі повинні заохочувати студентів до практичного застосування інформації з тексту в подальшій навчально-професійній діяльності.

Висновки. Отже, можна стверджувати, що в курсі англійської мови професійного спрямування відбір текстів; тип навчання; діяльність до читання, під час читання та після нього мають бути спрямовані насамперед на навчання читання для здобуття інформації. Це озброїть майбутніх фахівців початковими знаннями із спеціальних дисциплін, а також необхідними знаннями з іноземної мови професійного спрямування та вміннями читання іншомовних фахових текстів. Окрім того, орієнтація студентів на подальше застосування інформації, отриманої з автентичних джерел, сприятиме зростанню внутрішньої мотивації до роботи з автентичною літературою, що, відповідно, сприятиме прогресу у цій діяльності.

1. Вейзе А.А. Чтение, реферирование и аннотирование иностранного текста / Аполлон Анатольевич Вейзе. – М.: Высшая школа, 1985. – 127 с.

2. Програма з англійської мови для професійного спілкування / [Г. С. Бакаєва, О.А. Борисенко, І.І. Зуєнок та ін.] – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.

3. Пумпянский А.Л. Чтение и перевод английской научной и технической литературы. Лексика, грамматика, фонетика, упражнения / Александр Леонидович Пумпянский. – М.: Наука, 1968. – 487 с.

4. Троянская Е.С. Обучение чтению научной литературы. В помощь преподавателю иностранных языков / Елена Сергеевна Троянская. – М.: Наука, 1989. – 272 с.

5. Фоломкина С.К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе / Софья Кирилловна Фоломкина. – М.: Высшая школа, 1987. – 207 с.

6. Arends, R. Learning to teach / Richard Arends. – New York: Mcgrow-Hill, 1998. – 563 p.

7. Dudley-Evans T. & John M. Developments in English for specific purposes. A multi-disciplinary approach / T. Dudley-Evans, M. John. – Cambridge: CUP, 2003. – 301 p.

8. Hood S. Focus on reading / S. Hood, N. Solomon, A. Burns. – Sydney: Macquarie University, 1996. – 134 p.

9. Jordan R. English for Academic Purposes. A guide and resource book for teachers / Richard Jordan. – Cambridge: CUP, 1997. – 404 p.

10. Nuttal Ch. Teaching reading skills in a foreign language / Chike Nuttal. – Oxford: MacMillan Heinemann English Language Teaching, 1998. – 282 p.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2015